

לימוד פעוטה תגובה לבקשה לקשר עין

אבישי זכריה, BCBA, עדן בוכריס

תקציר

פעוטה בת 2.9, המאובחנת עם תסמונת גנטית ו-ASD בתפקוד נמוך, למדה ליצור קשר עין עם דובר כאשר קוראים בשמה במסגרת תוכנית טיפול חלקית. לאחר שהערכה התפקודית הראתה כי הנבדקת אינה מתקשרת מילולית או מגיבה לאנשים שפונים אליה מילולית, הצוות הטיפולי החל בלימוד יצירת קשר עין באופן הדרגתי כחלק מתוכנית ההתערבות שלה. התוכנית תורגלה על ידי ההורים והצוות בממוצע של 10 שעות שבועיות. בסיום התוכנית הילדה הגיבה ביצירת קשר עין תוך שניה והחזיקה מבט לפחות לשלוש שניות, בתגובה להוראה: "תסתכלי עליי". בשלב הבא היא עובדת על תגובה בקשר עין לקריאה בשמה.

נבדקת

פעוטה בת 2.9, מאובחנת עם תסמונת גנטית, תפקוד קוגניטיבי נמוך, היפוטוניה, אפילפסיה, ו-ASD בתפקוד נמוך מטופלת בתוכנית טיפול חלקית ביתית מזה 6 חודשים. כיום, הולכת לגן שיקומי ולומדת בתוכנית ביתית כ-10 שעות שבועיות. מאחר והילדה סובלת מהיפוטוניה, היא מוגבלת מוטורית ועדיין אינה הולכת בצורה עצמאית. היא אינה מתקשרת מילולית ולומדת את השלבים ראשונים של תוכנית PECS.

התערבות

כחלק מתוכנית אינטנסיבית שכוללת לימוד תקשורת אקספרסיבית ורצפטיבית, מוטוריקה גסה ועדינה, מיומנויות יומיומיות ומשחק פונקציונלי, הצוות הטיפולי החל בלימוד יצירת קשר עין באופן הדרגתי בתוכנית שכוללת 10 שלבים. מתוך התוכנית מוצגים ארבעת השלבים הראשונים:

- (1) תגובה בקשר עין להוראה "תסתכלי עליי (שמה)" תוך 5 שניות למשך שנייה
 - (2) תגובה בקשר עין להוראה "תסתכלי עליי (שמה)" תוך 3 שניות למשך שנייה
 - (3) תגובה בקשר עין להוראה "תסתכלי עליי (שמה)" תוך שנייה למשך שנייה
 - (4) תגובה בקשר עין להוראה "תסתכלי עליי (שמה)" תוך שנייה למשך 3 שניות.
- מעבר משלב לשלב נעשה לאחר 3 מפגשים שבהם ההתנהגות הופגנה בצורה עצמאית בלפחות 80% מהניסיונות. ההורים הודרכו להמשיך ולתרגל את המיומנות במהלך השבוע ובכל שעות היום תוך שימוש בסיוע הנדרש ובמחזקים.

תוצאות

בתקופת האבחון, הילדה לא הגיבה כלל ביצירת קשר עין, סיבוב גוף, או תנועה כאשר קראו בשמה. תוכנית ההתערבות המתוארת מציגה את 4 השלבים הראשונים בתוכנית הכוללת 10 שלבים. התוצאות מראות כי מיד עם הפעלת ההתערבות נצפתה ירידה בזמן התגובה של הפעוטה להוראה ליצור קשר עין, ומשך יצירת קשר העין ארך. בחודשים ינואר (10%), פברואר (6.66%), ומרץ (40%), היתה עליה הדרגתית בתגובתה להוראה שלב 1, ובתחילת חודש אפריל (96.66%) כבר ענתה על קריטריון למעבר לשלב 2. בימים האחרונים לחודש אפריל (93.33%) התקדמה לשלב 3, והתקדמות זאת המשיכה לחודשים הבאים עד שבחודש מאי (96.66%) סיימה עם שלב 3 ובחודש יוני (90%) עובדת על שלב 4.

סיכום ומסקנות

פעוטה בת 2.9, המאובחנת עם תסמונת גנטית ו-ASD בתפקוד נמוך, למדה ליצור קשר עין עם דובר כאשר קוראים בשמה במסגרת תוכנית טיפול חלקית. עם התקדמות התוכנית, התקצר זמן התגובה של הפעוטה להוראה ליצור קשר עין עם דובר, והתאריך משך הזמן בו יוצרת קשר עין לאחר הבקשה. עם השיפור בתוכנית זאת, חל שיפור אצל הפעוטה גם בתוכניות מקבילות הקשורות בתשומת הלב של הפעוטה לסביבה: שימוש ב-PECS, הליכה עצמאית, אכילה מוגוונת, משחק עצמאי וכדומה. בהמשך תוכנית ההתערבות ליצירת קשר עין, הפעוטה תלמד ליצור קשר עין בתגובה לשמה בלבד, בלי ההוראה "תסתכלי עליי", גם כשקוראים לה ממרחק, וגם כאשר היא עסוקה.

תרשים: תגובה בקשר עין לקריאה בשם

